

SOPRONTÓL A BUCKINGHAM- PALOTÁIG

ANGELI HENRIK, AZ EURÓPAI URALKODÓHÁZAK KERESETT PORTRÉFESTŐJE

A világhírű firenzei Uffizi képtár magyar festők önarcképeit tartalmazó gyűjteményében az éles tekintetű, magyaros bajuszt viselő Angeli Henrik (1840–1925) szinte fényképminőségű portréja előtt érdemes hosszabban elidőzni. A hazai művészetkedvelők körében kevéssé ismert, 175 éve született és 90 évvel ezelőtt elhunyt festő önarcképét a neves galéria három igazgatója több mint másfél évtizeden át képtelen volt megszerezni tőle

**18 ÉVIG VÁRTAK RÁ
A KÉPTÁR IGAZGATÓI
A művész önarcképe
az Uffizi gyűjteményében**

Az első felkérés (1883) után 18 évvel Angeli végül elküldte portréját Firenzébe. Az Uffizi gesztusa egy hosszú, alkotói sikerekben rendkívül gazdag pályának szólt, melynek eredményeit Európa számos képtárában, kastélyában és magángyűjteményében fellelhető Angeli-képek százai fémjelzik.

Az Angeliék itáliai gyökerekkel rendelkező felföldi a 17. században Velencéből vándoroltak a Habsburg Birodalom belső területére, ahol fokozatosan elnémetesedtek. A festő apja, Josef von Angeli (1809–1870) a 19. század első felében ismert soproni német polgár volt, aki a híres – a mai Várkerület 73. sz. alatti ház helyén egykor álló – „Magyar Királyhoz” fogadóban csaposként szolgált ki vendégeit. 1840. július 8-án itt született fia, akit Heinrich Angeli néven anyakönyveztek. A cseperedő gyermek kiemelkedő rajz tehetségét a vendéglő egyik rendszeres látogatója, Pálmai Károly festő fedezte fel.

Hamarosan a szerencse is mellépártolt: 1853-ban Ferenc József császár udvari portréfestője, Friedrich von Amerling felfigyelt első önarcképére, és a fiatal tehetség felvételét ajánlotta a bécsi Művészeti Akadémiára. Ennek köszönhetően az alig 14 éves(!) Henrik 1854-ben már a nagy hírű intézményt látogathatta. Két évvel később, ismét Amerling javaslatára, már Düsseldorfban folytatta művészeti tanulmányait, ahol a nagy tekintélyű Emanuel Leutze vezette be a történeti festészet rejtelmeibe. Első jelentős sikerét az 1857-ben ott

festett „Stuart Mária a halálos ítélet felolvasásakor” c. képével aratta. A festmény annyira megtetszett I. Lajos bajor királynak, hogy további képeket is rendelt a művésztől, majd 1859-ben meghívta a Karl von Piloty mester vezette Münchener Akadémiára. Müncheni éveit (1859–1862) alatt a bajor uralkodó megrendelésére több historizáló képet is alkotott, majd visszatért Bécsbe. A kosztümös, életképes, történeti tárgyú jelenetek festőjeként induló Angeli a császárvárosban letelepedve az akkor divatos portréfestéssel kezdett foglalkozni.

Pályája még magasabbra ívelt, amikor az 1873-as bécsi világkiállítást meglátogató Frigyes Vilmos porosz trónörökösnek, de különösen feleségének, Viktória hercegnőnek (Viktória brit királynő lánya) nagyon megtetszettek ott kiállított, kitűnő arcképei, és rögvest Potsdamba hívták, hogy készítsen rólok is egy közös portrét, amit azután Edinburgh hercegnének adtak nászajándékkul. Az „udvari festővé” válás a művész életében egy szédületes karrier kezdetét jelentette. 1870-től az orosz, a brit, valamint a közép-európai uralkodóházaktól egymás után kapta a megbízásokat.

1874-ben a cári család meghívására Szentpétervárra utazott, ahol II. Sándor cár, Marija Fjodorovna cárné és családtagjainak portréit festette meg. Két évtizeddel később II. Miklós cár felesége, Alexandra Fjodorovna cárné ült modellt Angeli vászna előtt. 1875-ben a brit királyi udvar meghívására

érkezett Londonba, ahol rövid időn belül olyan népszerű lett, hogy Viktória királynő – akit a következő negyedszázad folyamán többször is lefestett – a Buckingham-palotában biztosított számára külön műtermet. Itt Angeli közel kéttucatnyi portrét készített a brit uralkodócsaládról, valamint Viktória kormányának illusztris tagjairól. Az alkotások közül 16 kép a windsori kastély királyi gyűjteményében kapott helyet, a többi különböző londoni múzeumokban, valamint angliai és németországi kastélyokban látható. A Viktória angol királynőről uralkodásának 60. évében (1897) festett portréja több angol gyarmati bélyegnek adta alapját.

A 19. század közép-európai uralkodói közül I. és II. Vilmos német császárok és családtagjaik éppen úgy modellt ültek a művészek, mint I. Ferenc József (aki a barátnőjéről, Schrott Katalinról is portrét rendelt Angelitől) vagy Rudolf trónörökös és felesége, Stefánia hercegnő. (A művész nagyfokú tapintatosságára vallott, hogy a szépnek igazán nem mondható Stefánia arcvonásait nem hagyományos portré formájában, hanem egy lényegesen előnyösebb hatású profilképen örökölte meg...).

AZ URALKODÁSÁNAK GYÉMÁNTJUBILEUMÁT ÜNNEPLŐ VIKTÓRIA, BRIT KIRÁLYNŐ

Angeli Henrik 1897-ben készült, restaurálás előtti festményén. 115 évvel később II. Erzsébet is ezeket a koronaékszereket viselte

A töretlen alkotóerejét időskoráig megőrző művész még az 1910-es években is festett. Egyebek közt 1917-ben készült a Zita magyar királynét megőrkítő portré, valamint Richard Weiskirchner bécsi polgármester arcképe.

Angeli Henrik alkotói munkásságát felsőes „modelljei” és a művészvilág vezéralakjai hosszú élete nevezetes évfordulóin magas kitüntetésekkel honorálták. Többek között a Bécsi Képzőművészek Társasága díszoklevéllel és tiszteletbeli tagsággal jutalmazta, a császár a Ferenc József-rend középkeresztjével tüntette ki, Angliában a királynőtől megkapta a Viktória Érdemrendet. Frigyes Vilmos német trónörökös a Porosz Királyság legmagasabb polgári kitüntetésének számító Pour le Mérite-t („A kiválóságért”) adományozta a művészeknek.

„Meggyőződésem szerint – vallotta Angeli – az arckép jelenti a festészet egyik legmagasabb fokát. Midőn kortársainkat festjük, egyben magát a kort is ábrázoljuk. S a maga korát bemutatni bizonyára számos művész célja.” Több száz portréből álló életműve a 1870–1920 közötti időszak közép-európai elitjének képeskönyve, korrajzértékű művészeti dokumentuma.

MARIJA FJODOROVNA OROSZ CÁRNÉ
híres, kék ruhás portréja
(1874, Ermitázs, Szentpétervár)

**NEMCSAK KITÜNÖ
ARCKÉPFESTŐ, DE MEGNYERŐ
EGYÉNISÉGŰ, NÉPSZERŰ
TÁRSASÁGI EMBER IS VOLT**

**A 80-as éveikhez közelítő művész
kítüntetéseivel korabeli fényképen**

**A CSÁSZÁRVÁROS ÁLTAL
ADOMÁNYOZOTT
DÍZSÍRHELYEN NYUGSZIK
Angeli márványtalapzaton álló
bronz mellszobra
a bécsi Központi Temetőben**

A KIKOSARAZOTT KIRÁLYNÉ

Ferenc József szerette volna, ha legendás szépségű, „képírók” és szobrászok tucatjai által megörökített feleségéről, Erzsébet-ről udvari festője, Angeli Henrik is készít egy portrét. A sokáig vonakodó királyné végül ráállt, hogy modellt ül a művésznek. Ám társalkodónője, Ferenczy Ida grófnő közvetítésével tudatta Angelivel, hogy egy óránál többet nem hajlandó erre áldozni. Mivel a művész minden esetben ragaszkodott ahhoz, hogy ő határozhassa meg a jó arckép elkészítéséhez szükséges idő hosszát (ezt az igényét még a koronás fők is tiszteletben tartották), visszaüzent a grófnővel, hogy a legmélyebb sajnálatára, de nem tudja elvállani, hogy ilyen rövid idő alatt megfelelő portrét készítsen a felséges asszonyról. „Nem vagyok varázsló!” – jelentette ki. „De hiszen Tilgnernek (a korszak híres bécsi szobrásza – T. T.) is elég volt egy óra őfelsége mellszobrának megmintázásához!” – vetett ellent Ferenczy grófnő. „Na és jól sikerült az a büszte?” – kérdezte Angeli. Válasz nem érkezett, csak zavart hallgatás. Ferenc József kedvelt festője nem volt hajlandó kiszolgálni Sissi szeszélyeit.

**AZ OSZTRÁK POSTA 1975-BEN
KIBOCSÁTOTT 2 SCHILLINGES
JUBILEUMI ANGELI-BÉLYEGE**
Ausztriában a legkiemelkedőbb
portréfestők között
tartják számon

Kortársai és barátai szerint Angeli nemcsak elsőrangú festő, de nagy műveltségű, gálans úriember is volt, aki remek humorával és szórakoztató egyéniségével a bécsi társasági élet kedvelt alakja lett, ráadásul még tehetségesen is énekelt. Annyira népszerű volt, hogy még életében (1894) utcát neveztek el róla Bécs 10. kerületében (Angeligasse).

A magas életkort megért művészt a Johann-Strauss-Gasse 7. sz. alatt, az egykori Apponyi-palotában érte a halál 1925. október 20-án. Bécs központi temetőjében (Zentral Friedhof) a város által adományozott dízsírhelyen nyugszik. Ausztria Angeli Henriket megbecsült művészei között tartja számon. Ezt bizonyítja az Osztrák Posta által halálának 50. évfordulóján kibocsátott, a művész arcképét ábrázoló 2 schillinges bélyeg.

Sopron világhírű szülőttéhez a 21. században is kötődnek események. 2012 júniusában az uralkodásának 60. jubileumát ünneplő II. Erzsébet, brit uralkodó ugyanazokat a koronaékszereket (kis gyémánt-korona, koronázási nyaklánc és fülbevalók) viselte, amelyekben – 115 évvel korábban – éppen Angeli Henrik örököltette meg a trónra lépésének akkor szintén 60. évfordulóját ünneplő Viktória királynőt.

SZÖVEG: TINER TIBOR

Kab Eco-Shell Jacket ♂

Könnyű, vízálló és légáteresztő.
Újrahasznosított poliészterből készült
fluorkarbon-mentes impregnálással.
Környezetkímélő és újrahasznosítható.

TÖBB, MINT VÍZÁLLÓ ÉS LÉGÁTERESZTŐ...!

Most két tökéletes technikai dzseki közül választhatunk. Mindkettő nagyszerű.

Kifinomult shell anyagok membránokkal, ami belülről kiengedi a nedvességet, de kívülről a szél és a víz bejutását megakadályozza. Mindkettő jó minőségű, kiválóan tartós. Az outdoor magazinok dicséretei mellett a felhasználók bizalmát is elnyerte, hiszen a magas elvárásainak teljes mértékben megfelelt. A kabátok közül az egyik fluorozott szénhidrogénnel impregnált.

 **FJÄLL
RÄVEN**

www.fjallraven.hu

